

STORTINGET

Representantforslag 3 S

(2023–2024)

fra stortingsrepresentantene Sofie Marhaug, Tobias Drevland Lund og Mimir Kristjánsson

Dokument 8:3 S (2023–2024)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sofie Marhaug, Tobias Drevland Lund og Mimir Kristjánsson om tiltak mot strømpriskrisen

Til Stortinget

Bakgrunn

Norge har kraftoverskudd av fornybar energi. Denne kraften er i tillegg billig å produsere. Prisen for å produsere kraften er på 11,77 øre kilowattimen for 2023, anslår Olje- og energidepartementet (OED). Likevel har kunder i Norge betalt mye mer for strømmen i året som har gått.

De høye strømprisene får dramatiske følger for industri og næringsliv. Når prisene stiger, står man i fare for å skusle bort konkurransefortrinnet Norge har bygget den kraftforedlende industrien på. I stedet for å bruke kraften til å produsere varer for eksport, ender Norge med å sende både kraft og råvarer ut av landet. Infrastrukturen i Norge er tuftet på billig, fornybar kraft – ikke dyrt, fossilt brensel. Det er verken bra for klimaet, industriarbeidsplassene eller lokalsamfunnene som er avhengige av disse arbeidsplassene, når dette konkurransefortrinnet settes på spill.

Dagens strømpriser er langt fra kostnadsbaserte. De bestemmes i stedet på den europeiske kraftbørsen og drives opp i takt med de høye gassprisene i Europa. Dette er svært lønnsomt for norske kraftselskaper, men for vanlige folk og for næringslivet er prisene en ulykke.

Denne prissmitten fører altså til en mangedobling av prisenivået fra det som har vært normalen i Norge,

som OED har anslått til rundt 33 øre kilowattimen i årene 2010–2020. Prissmitten påvirker husholdninger, kommuner, fylkeskommuner, stat, frivillige og ikke minst næringsliv på en måte som får store konsekvenser. Kraftselskapene, som produserer like rimelig strøm som før, får derimot store inntekter.

Prisen på strømmen gjenspeiler heller ikke ressurs-situasjonen i Norge. Landet har fortsatt et betydelig kraftoverskudd, til tross for at det ble produsert og eksportert over evne vinteren 2021–2022.

Situasjonen i NO2

I sommerhalvåret 2023 har det mest slående utslaget av strømpriser som ikke gjenspeiler ressurs-situasjonen i Norge, vært prisforskjellene i Sør-Norge: Fra starten av juni til oktober 2023 har snittprisen i strømregion NO2, Sørvest-Norge, vært over dobbelt så høy som i resten av Sør-Norge. I gjennomsnitt har prisen i resten av Sør-Norge vært ca. 30 øre.

I samme periode har NO2 hatt et stort kraftoverskudd, på 1,7 TWh fra juni til 16. august 2023, ifølge svar 22. august 2023 fra olje- og energiminister Terje Aasland på skriftlig spørsmål nr. 2903 (2022–2023). Fram til midten av august 2023 var kraftoverskuddet i NO2 på 8,6 TWh. Prisområdet har også en magasinkapasitet på ca. 34 TWh. I år har vannmagasinene i NO2 nesten vært like fulle som vanlig. I midten av juli 2023, samtidig som prisforskjellen mellom NO2 og resten av Sør-Norge var stor, ble fyllingsgraden som vanlig. I oktober 2023 er den bare litt lavere. Dette er også et prisområde som har fått mye mer kraftproduksjon de siste årene, både av vind- og vannkraft. Nå må man her likevel betale svært høye priser.

Grunnen er at prisområdet NO2 er særlig utsatt for prissmitte fra andre, større markeder. Dermed spiller

ikke markedsprisen tilbud og etterspørsel bare i Norge. Her føres nemlig utenlandskablene fra Storbritannia, Tyskland, Nederland og Danmark i land.

Til tross for dette er det ikke innført ekstraordinære tiltak for NO₂ selv om inntektene fra handel på tvers av prisområder og land, det som kalles flaskehalsinntekter, fra NO₂ er enorme. Fra januar til og med august 2023 har flaskehalsinntektene til Statnett fra handel mellom NO₂ og resten av Norge vært 1,5 mrd. kroner, mens flaskehalsinntektene fra handel mellom NO₂ og utlandet har vært 2,5 mrd. kroner, ifølge svar på skriftlig spørsmål nr. 3134 (2022–2023) fra olje- og energiminister Terje Aasland 14. september 2023. Dette utgjør ca. 2/3 av alle flaskehalsinntektene til Statnett, som var 6 mrd. kroner i perioden. Til sammenligning var Statnetts flaskehalsinntekter totalt 2,4 mrd. kroner i 2020 og maks 1 mrd. kroner i årene før.

Forslagsstillerne mener det bør vurderes ekstraordinære tiltak i NO₂, for eksempel ekstra utbetalinger av flaskehalsinntekter, særlige fastprisavtaler, lokale makspriser eller lignende. Regionen har nå fått en konkurranseulempe som kan vedvare.

Flaskehalsinntekter

Flaskehalsinntektene har delvis blitt brukt til å redusere strømregninga til folk. Det har skjedd på to måter:

Statnetts ene del av nettleia, forbrukstariffen, har blitt satt til null over hele landet. Den andre delen, energiledet som dekker nettap, har blitt begrenset ved at nettapet bare dekker kostnader over 35 øre/kWh. Dette mener forslagsstillerne er unødvendig når Statnett har så store inntekter som nå.

Statnett har i tillegg innført en ordning som kompensere de lokale nettselskapene, som også får økte kostnader for nettap ved høye strømpriser. Ordningen skal forhindre en nettleieøkning og er regulert i en egen midlertidig forskrift.

Den midlertidige forskriften innebærer at Statnett hvert kvartal rapporterer hvor mye av flaskehalsinntektene som er tilgjengelig for utbetaling til Reguleringsmyndigheten for energi (RME). RME beregner hvordan disse inntektene skal fordeles blant de underliggende nettselskapene. Ordningen skal kompensere for økte nettapskostnader, men skal ikke dekke tapskostnader under 34 øre/kWh.

Forskriften innebærer at Statnett rapporterer til RME hvor store flaskehalsinntekter som er tilgjengelig for utbetaling i de ulike prisområdene, avhengig av strømprisen, og RME fatter så vedtak om hva Statnett kan utbetale. Første kvartal 2023 utbetalte Statnett 2,3 mrd. kroner til nettselskapene og i andre kvartal ingenting. Dette skjedde til tross for at strømprisen var over 35 øre/kWh i fire av fem prisområder, da RME mente ut-

betalingen i første kvartal var tilstrekkelig. Forskriften utløper ved utgangen av 2023.

Denne ordningen er også mindre omfattende enn den kunne vært. Det er bare innenlands flaskehalsinntekter og inntekter fra handel med Storbritannia som finansierer ordningen. Handelen med EU-land finansierer ikke ordningen, da disse utenlandsforbindelsene reguleres av reglene for EUs strømmarked.

Fastprisavtaler

Samlet sett mener forslagsstillerne at det er behov for mer omfattende grep for å møte strømpriskrisen framover, både i NO₂ og i resten av Norge. Blant annet må det tas grep for å få på plass bedre fastprisavtaler, slik at folk kan sikre seg mot skyhøye strømpriser. Regjeringen har innført nye former for fastprisavtaler på strøm. Disse har strenge begrensninger på varighet og på at mengden strøm må være fast. Den siste begrensningen har regjeringen tidligere lovet å fjerne.

Forslagsstillerne er opptatt av at kommuner som eier kraftselskaper, skal kunne bruke selskapene til å sikre folk og bedrifter rimeligere strømvavtaler ved å ta kraften av børs. Forslagsstillerne vil at staten skal ta noen grep som gjør dette enda enklere, og også bruke eierskapet i Statkraft til å sikre folk bedre fastprisavtaler med bedre vilkår og lavere priser, slik flere partier har tatt til orde for.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen instruere Statkraft om å tilby bedre fastprisavtaler.
2. Stortinget ber regjeringen tilrettelegge enda bedre for at offentlig eide kraftselskaper kan tilby rimeligere fastprisavtaler, for eksempel med en makspris rundt 35 øre/kWh, ved å slå fast at et slikt prisnivå ikke er i strid med forskriften om standard fastprisavtaler.
3. Stortinget ber regjeringen fjerne tidsbegrensningen på standard fastprisavtaler for strøm, som krever at avtalene må vare i 3, 5 eller 7 år.
4. Stortinget ber regjeringen gjøre de standard fastprisavtalene mer fleksible ved å fjerne begrensningen på at avtalene må ha en fast mengde strøm.
5. Stortinget ber regjeringen videreføre forskriften som tillater at flaskehalsinntekter brukes til å senke nettleia de regionale nettselskapene tar, og forhandle med EU om å bruke flaskehalsinntekter fra handel med EU-land til utbetaling.
6. Stortinget ber regjeringen senke 35 øre/kWh-grensa for kompensasjon til lokale nettselskaper og

utbetale de ekstraordinære inntektene til Statnett i høyere grad, slik at flaskehalsinntektene i større grad kommer strømkundene til gode.

7. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med ekstraordinære tiltak som kan innføres i

NO2 for å kompensere for ekstraordinært høye strømpriser i dette prisområdet, i påvente av mer strukturelle endringer i strømmarkedet.

4. oktober 2023

Sofie Marhaug

Tobias Drevland Lund

Mimir Kristjánsson

